

Populizmus és emlékezetpolitika, populizmus és történelmi közgondolkodás

időpont: 2019. 12. 13-14.

helyszín: WJLF, Dankó u. 11, Kline terem

Szervezők:

B. Kádár Zsuzsanna (Wesley János Lelkészképző Főiskola), MTA
II. világháború története albizottság tagja

Eörsi László (1956-os Intézet*)

* A konferencia meghirdetése után érkezett a hír, hogy a diktatórikus tudománypolitika **újabb áldozata az 1956-os intézet**. A WJLF tudományos tanácsa 2019. június elején úgy döntött, hogy kizárólag az ötvenhatos intézet 2019. nyaráig hivatalban lévő vezetőjét és munkatársait tekinti a program társrendezőjének. E munkatársakat arra is felkérte, hogy a közös konferenciát követő vasárnap - 2019. 12. 15-én - tartsanak egy-egy előadást – szabadon választott – lehetőleg emlékezetpolitikai - témában. **Felhívjuk a történésztársadalmat, a társadalomtudósokat, a szabad gondolat iránt elkötelezett értelmiséget, hogy 2019. 12. 15-én legalább egy rövid időre jelenjen meg a Dankó utcában, hogy kifejezze szolidaritását!**

Konferencia felhívás

Populizmus és emlékezetpolitika, populizmus és történelmi közgondolkodás címmel konferenciát hirdet a Wesley János Lelkészképző Főiskola, az 1956-os Intézet Alapítvány, valamint az MTA II.világháború történelmi albizottsága közös rendezésében 2019. december 13.péntek-14.szombat. a Wesley Főiskola Kline termében

Várjuk azok jelentkezését, akik a következő témakörök valamelyikében szívesen tartanának előadást a szerveződő konferencián:

1. irányított emlékezetpolitika a különböző korszakokban
2. múzeumok, kiállítóterek változó anyagai a változó időben (nemzetközi kitekintéssel)
3. az emlékezetpolitikai kérdések különböző területei (szoborállítások, igazságtétellel összefüggő jogi felelősségre vonások, kárpótlások, utca-és intézményelnevezések, stb.)
4. történelmi évfordulók ünnepi beszédei és cikkei
5. „Clio bűvöletében” – kiemelt történelmi kézikönyvek, folyóiratok tematikus számai, szakkönyvek kritikái, akadémiássá választások, tanszékbirtoklások, valamint állami kitüntetéspolitika társadalomtudósok javára
6. a fikció a történelmi emlékezetpolitika szolgálatában: regény, dráma, film „történelmi témákról”
- 7.

Szervezők:

B.Kádár Zsuzsanna (Wesley János Lelkészképző Főiskola), MTA
II.világháború története albizottság tagja

zskadar60@gmail.com

Eörsi László (1956-os Intézet)

eorsilaszlo@gmail.com

A javasolt előadás összefoglalóját (terjedelme maximum 1000 „n”, szóközökkel együtt) a következő e-mail-címre kérjük elküldeni június 1-éig: zskadar60@gmail.com, illetve eorsilaszlo@gmail.com

A jelentkezések elfogadásáról június 30-ig küldünk értesítést.

Minden, a témával foglalkozó jelentkezését várjuk, függetlenül attól, hogy doktorandusz, vagy beérkezett („szenior”) kutató-e.

Kérjük, az absztrakt a jelentkező nevéen kívül tartalmazza kutatóhelyének megnevezését is!

A konferenciának részvételi díja nincs.

Program

NAP, ÓRA PERC	Előadó	Előadás címe
		20 perces előadásokhoz 15 perc vitaidő tartozik
		A szekciókon belül a sorrend és kezdési időpontok változhatnak - a szekciók kezdő és záró időpontja fix!
PÉNTEK	2019. december 13.	
8.00- 19.30		
8.00-8.05	Megnyitó	Iványi Gábor
8.05 - 11.00		I. SZEKCIÓ - Az emlékezet definiálása, a XX-XXI. századi európai emlékezet főbb periódusai
Levezető elnök:	Karsai László	
8.05 - 8.40	Kalmár Melinda	Az emlékezet dialektikája
8.40 - 9.15	Zombory Máté	Versengő áldozatiság. Az emlékezetpolitika történeti-szociológiai kritikája
9.15 - 9.50	Zinner Tibor	Hallottam, láttam, tettem - az 1989-es Nagy Imre újratemetésének előzményei
9.50 - 10.25	Apor Péter	A történelmi alkotmány: történelempolitika és emberkép a 2010 utáni hivatalos Magyarországon
10.25 - 11.00	Kovács Éva	Az egyetemesség határai: a genocídiumok európai emlékhelyei
11.00 - 11.10	10 perc kávészünet	
11.10-14.05		II. SZEKCIÓ - Az I. világháború és a Tanácsköztársaság emlékezete
Levezető elnök:	Krausz Tamás	
11.10 - 11.45	Bartha Ákos	Jancsó Miklós „magyar rapszodiája”
11.45 - 12.20	Huang Chen	Az első világháború emlékezetpolitikája magyar és külföldi filmek fényében
12.20 - 12.55	Csunderlik Péter	A Tanácsköztársaság-ábrázolása a magyar regényirodalomban

12.55 - 13.30	Bojtos Gábor	F.Bede, Pálffy, Szamuely és a többiek – iskolanevek nyomában
13.30 - 14.05	Lugosi András	„Der Weg zu meiner That geht durch die Sünde!” / Tettemhez az út a bűnön keresztül vezet.” Lukács György életének és művének megítélése mítoszok és ellenmítoszok tükrében
14.05 - 14.40	35 perc ebédszünet	Ebédelési lehetőség az intézmény melegbüféjében
14.40-17.00		III. SZEKCIÓ - Szélsőjobb és populizmus
Levezető elnök:	Nagy Péter Tibor	
14.40 - 15.15	Gedő Éva	Mit (nem) jelent a náciizmus egyszerűsége?
15.15 - 15.50	Paksa Rudolf	A populizmus történelemszemléletének középpontja: a kisember mítosza
15.50 - 16.25	Krausz Tamás	„Jó” és „rossz” dokumentumok – az emlékezet tükrében
16.25 - 17.00	K.Horváth Zsolt	A baloldali emlékezet a múzeumba megy: két esettanulmány[1]
17.00 - 17.10	10 perc kávészünet	
17.10 - 19.30		IV. SZEKCIÓ - Az emlékezetpolitika a határokon túli magyar területeken
Levezető elnök:	Paksa Rudolf	
17.10 - 17.45	Kürti László	Damnatio memoriae:emlékezetpolitika, ikonográfia és Mária Terézia pozsonyi lovasszobra
17.45 - 18.20	Bencze Dávid	Az impériumváltás körüli kommunikatív emlékezetpolitikai megnyilvánulások Érsekújvárbán 1918-1920
18.20 - 18.55	Kővágó Emese	Az 1944-es vajdasági tömegmészárlások megemlékezési gyakorlatainak karakterei
18.55 - 19.30	Fedinec Csilla	Irányított emlékezetpolitika

		Ukrajnában a 2014-2019-es időszakban
SZOMBAT	2019. december 14.	
8.05-20.00		
8.05-11.00		V. SZEKCIÓ - A II. világháború és a holokauszt emlékezete
Levezető elnök:	Egry Gábor	
8.05 - 8.40	Zsidai Ágnes	Az emlékezet helyei Budapesten
8.40 - 9.15	Fóris Ákos	A szovjetunióbeli magyar megszállás képe a háború utáni felelősségre vonási eljárásokban
9.15 - 9.50	Karsai László	A holokauszt emlékezete: köztéri szobrok, utcák, terek
9.50 - 10.25	Kende Tamás	Egy emlékezet-konstrukció állomásai - Sztéhlo Gábor emlékezete 1945-től napjainkig.
10.25 - 11.00	Nagy Péter Tibor	Hősök és antihősök. A második világháború figurái a Kádár-korszak emlékezetpolitikájában
11.00 - 11.10	10 perc kávészünet	
11.10-13.30		VI. SZEKCIÓ - Közterek, átértelmezett emlékezetpolitika
Levezető elnök:	Gyáni Gábor	
11.10 - 11.45	Szekeres Tamás	A szimbolikus térfoglalás 30 éve – a közterek átnevezéseinek emlékezetpolitikai vonatkozásai a rendszerváltás után
11.45 - 12.20	Gulyás Kristóf	„Így kellett határoznunk...” – Mosonmagyaróvár közterületneveinek változások a pártállami diktatúra ideje alatt (1945-1963)
12.20 - 12.55	Eszes Beáta	Újratemetés és újraélesztés. A kortárs Horthy-kultusz, kezdeményezők és civil ellenállás
12.55 - 13.30	Konok Péter	Aranykorok vagy „átkos” diktatúrák? – a Horthy-kor és a Kádár-kor megjelenései a közösségi médiában

13.30- 14.05	35 perc ebédszünet	Ebédelési lehetőség az intézmény melegbüféjében
14.05 - 14.50		Kerekasztal - beszélgetés
		Pető Andrea, Törőcsik Franciska, Egry Gábor, Donáth László - moderátor: B.Kádár Zsuzsanna
14.50 - 15.00	10 perc kávészünet	
15.00 - 17.20		VII. SZEKCIÓ - A szocialista korszak emlékezete
Levezető elnök:	Eörsi László	
15.00 - 15.35	Faragó József	Szilvási Lajos három regényírói korszaka
15.35 - 16.10	Jablonczay Tímea	Felejtésstratégia és kulturális (irodalmi) ellen-emlékezet az 1960-as években
16.10 - 16.45	Kinda Gabriella	Krassó György 56-os megemlékezései
16.45 - 17.20	Kocsis Szilárd Attila	Krassó György szociális meglátásai 1988-1990
17.20 - 17.30	10 perc kávészünet	
17.30 - 20.00		VIII. SZEKCIÓ - Emlékezetpolitika és egyházak
Levezető elnök:	Majsai Tamás	
17.30 - 18.05	Erős Vilmos	Populizmus és emlékezetpolitika egy 1948-as centenáriumi kötet kapcsán
18.05 - 18.40	Erdész Ádám	Szaktudomány és nemzeti identitás – Tudósi attitűd és identitásformáló szándék Márki Sándor ünnepi beszédeiben
18.40 - 19.20	Nagy Károly Zsolt	A progresszió, mint identitáselem a református egyház társadalmi szerepének értelmezésében – hatalmi és egyházi kontextusban
19.20 - 19.55	Csepregi András	Szükségszerűség, örökkévalóság és evangélikus emlékezetkultúra
19.55 - 20.00	ZÁRSZÓ	

Absztraktok

Apor Péter

MTA Bölcsészettudományi Központ

A történelmi alkotmány: történelempolitika és emberkép a 2010 utáni hivatalos Magyarországon

A javasolt előadás a 2010 utáni magyar hivatalos politika történelmi identitását elemzi. Az 1998 és 2002 közötti évekhez képest a második Orbán-kormány nem folytatott látványos történelempolitikát, legalábbis az első időszakban. Ennek ellenére a hatalmi elit identitásában a történelmi események, illetve a hozzájuk kialakítandó viszony központi szerepet tölt be.

Az előadás azt vizsgálja, milyen események és fordulópontok mentén szerveződik a 2010 utáni történelempolitika rendje és milyen dokumentumok és tárgyak formálják ezt a rendet. Azt kívánom bemutatni, hogy a 2010-ben elfogadott Alaptörvény komplex történelmi víziója meghatározza a múlt eseményeihez való viszonyt a rákövető évtizedben. Az Alaptörvény legfontosabb dátuma 1944, amely az állami szuverenitás elvesztését középpontba állítva a nemzeti közösség morális és politikai felmentését hivatott elvégezni. A 2010 utáni egyéb történelem-politikai vállalkozások, mint a Kossuth-tér nagyszabású átrendezése vagy a német megszállás emlékművének felállítása ennek a koncepciónak a megerősítései és a neki ellentmondó események elfedésére szolgálnak.

Az előadás mellett érvel, hogy a történelmi vízió alapvető filozófiai és antropológiai előfeltevéseket is hordoz. A történelemtől alkotott sötét látomás tagadni igyekszik a történelmi cselekvés lehetőségét, visszavonva ezzel az autonóm, önmaga sorsát is alakítani képes ember felfogását.

Bartha Ákos (MTA BTK Történettudományi Intézet)

Jancsó Miklós „magyar rapszódiaja”

Jancsó Miklós kései visszaemlékezéseiben (*Kritika* 32 [2003] 7–8. sz.) arról számol be, hogy a Kádár-korszak elsőszámú kultúrpolitikusa, vagyis Aczél György csupán két alkotását, a *Magyar rapszódia* (1979) és az *Allegro Barbaro* (1979) című filmjét tekintette meg, méghozzá „egy éjszaka a filmgyárban. A vetítés után teljesen kiborult és kétségbeesett. Azt mondta, ezt a filmet felhasználhatják ellene párton belüli ellenfelei, az megbuktatja a kulturális minisztert, az általa akkor nagyon pártolt Pozsgay Imrét is. (...) A művet végül is úgy lehetett bemutatni, hogy Pozsgay felelősséget vállalt érte” – fogalmazott a rendező. Előadásomban arra keresek választ, mitől volt ez a két munka ennyire különleges, mennyire tekinthetőek az alkotások történelmi filmeknek és hogyan viszonyultak hozzájuk a különböző emléképoló csoportok valamint a pártállam potentátjai és hivatalos szervei? Kérdéseim megválaszolásához a kurrens szakirodalmon túl nagyszámú levéltári (főként állambiztonsági) forrást, levelezést és visszaemlékezést mozgósítok.

Bencze Dávid:

Az impériumváltás körüli kommunikatív emlékezetpolitikai megnyilvánulások Érsekújvárbán
1918-1920

A mai magyar közvélemény hajlamos a történelmi Magyarország jelentős területeinek elvesztése kapcsán kizárólag Trianonra koncentrálni. Kétségtelen, hogy Trianon a magyar nemzeti tragédiák talán a legmarkánsabb pillanatához tartozik, és megállapíthatjuk, hogy az impériumváltás a békediktátum aláírásának a következtében már megtörtént, de az egészet egy folyamatként kell kezelnünk, amely az elvesztett első világháborúnak köszönhetően kezdődött el. Sorsfordulatként szokás megjelölni Trianont azért is, mert mind a magyar mind a szomszéd államok társadalmában és politikájában strukturális és szellemi változásokat hozott. Ráadásul a szimbolikus térnyerés is azt mutatja a Felvidéken, hogy a gyakorlati birtokbavétellel párhuzamosan megindultak azok a folyamatok, amelyek a terület szimbolikus értelemben vett birtokbavételét jelentette.

Az előadás tehát az új főhatalom alá került egykori magyarországi részekben lezajló átmenet folyamatát szeretné bemutatni egy felvidéki városra koncentrálni, mint Érsekújvár. A feladatom bemutatni azokat az eseményeket, amelyek a városban történtek 1918 és 1920 között, illetve előadásom hangsúlya azon csehek által birtokba vett városi gesztusokon lesz, amelyek a kommunikatív emlékezet által tágabban értelmezett szimbolikus térnyerés aspektusait is vizsgálja. Konkrétan a Kossuth-szobor és a Rákóczi-emlékmű sorsának bemutatására, és az utca nevek módosításának a körülményeire vállalkozok.

Mivel a nagyperspektívában megközelített szakirodalom és a néhány helytörténeti munka alig foglalkozik a szimbolikus területi foglalásokkal, ennek eredményeképpen a dolgozat elsősorban a levéltári kutatásra támaszkodik, főleg az Érsekújvári Járási Levéltárban található iratanyagokra. Amellett fontosnak tartottam a régió sajtótermékének az Érsekújvár és Vidéke című újságnak a témához fűződő számait, illetve országos napilapok felhasználásával is szeretném kiegészíteni a levéltárban talált források tartalmát. Ezek mellett még Vágovits Gyula visszaemlékezését is hasznosítani kívánom.

Bojtos Gábor:

F. Bede, Pálfy, Szamuely és a többiek – Iskolanevek nyomában

Utcáink, tereink és közintézményeink megnevezését nem lehetett és ma sem lehet függetleníteni az éppen aktuális korszaktól.

A politikai névadások már a 19. században elkezdődtek, folytatódtak a két világháború között, majd elsöprő erővel jelentkeztek 1945 után. A munkásmozgalomhoz kötődő, az átértelmezett történelmi múlthoz jobban passzoló „példaképek” termelészövetkezetek, munkásór-alakulatok és jelöléseként is hasznosultak.

Előadásunkban röviden áttekintjük a Jász-Nagykun-Szolnok megyében történt középiskolai névváltoztatásokat 1945 után, majd három szolnoki intézmény névadásának körülményeit mutatjuk be levéltári források alapján. Mindhárom névadó a Tanácsköztársaság időszakához kötődött.

CSEPREGI András:

"Szükségyszerűség, örökkévalóság és evangélikus emlékezetkultúra

Timothy Snyder amerikai történész magyarul is elérhető írásai jó lehetőséget adnak a hazai emlékezetkultúra friss reflexiójára. Legutóbbi könyvében (The Road to Unfreedom 2018, A szabadság felszámolása 2019) Snyder viszonylag egyszerű elméleti keretbe igyekszik állítani az oroszországi, európai és amerikai politikai változásokat: a szükségyszerűség politikájáról és az örökkévalóság politikájáról beszél. A két szemlélet közös vonása, hogy nem tiszteli a tényeket, s a tények helyett nagy elméletekkel fizeti ki az érdeklődőket. A szükségyszerűség politikáját támogató emlékezetkultúra szerint azért nem érdekesek a tények, mert minden csak úgy történhetett, ahogy történt, az örökkévalóság politikája pedig eltörli a mitikus múlt és az ártatlan jelen közötti tényeket. Snyder megmutatja, hogy az inkább nyugati szükségyszerűség politikája hogyan készíti az utat nyugaton is az inkább keleti örökkévalóság politikája számára, és hogyan számolja fel mindkettő a tárgyilagos emlékezést. Előadásomban ebbe a keretbe fogom beleállítani az evangélikus közösségi emlékezés néhány ismert toposzát."

Csunderlik Péter:

A Tanácsköztársaság-ábrázolása a magyar regényirodalomban - absztrakt

A magyar történelemnek kevés annyira megosztott emlékezetű korszaka van, mint az 1919-es Magyarországi Tanácsköztársaság. 1919 után, az ellenforradalmi Horthy-korszakban a magyar történelem mélypontjaként írták le a proletárdiktatúrát, amelynek szocializálásait és terrorját a „tatárjáráshoz” hasonlították. 1945 után, az államszocialista rendszerben viszont a magyar történelem egyik legdicsőségesebb fejezetei között tartották számon a kommün 133 napját, és a munkások életszínvonalát radikálisan megemelő jóléti intézkedéseket, valamint a Vörös Hadsereg harcait állították a Tanácsköztársaság emlékezetének fókuszába. A rendszerváltást követően azonban jelentősen csökkent a Tanácsköztársaság iránti történeti érdeklődés, ennek köszönhető, hogy az elmúlt közel harminc évben nem született olyan új tudományos monográfia, amely felülírta volna Hajdu Tibor 1969-ben megjelent Tanácsköztársaság-nagymonográfiáját – új eredményeket elsősorban az emlékezettörténeti kutatások hoztak. Az előadás azonban nem a szakirodalmat vizsgálná, nem historiográfiai áttekintést adna, hanem a szépirodalmi művek, az elmúlt száz évben megjelent regények Tanácsköztársaság-képeit elemezve mutatná be – Lázár István *A vörös számum* című 1920-ban megjelent regényével kezdve a sort, eljutva Benedek Szabolcs *Az élcsapat avagy Tanácsköztársaság* című 2009-es könyvéig –, hogy a különböző politikai rendszerekben és időszakokban miként változott a kommün ábrázolása. Az előadás fokozott figyelmet szentelne annak, hogy az írók miként formálták irodalmi antihősökké vagy éppen hőssökké a történelmi szereplőket, a kommunista vezetőknek mely fizikai és lelki tulajdonságaik erősítették fel és melyeket hagyták el. Narratológiai elemzésemben a Tanácsköztársaság emlékezetével foglalkozó 2019-ben megjelent munkám (*A „vörös farsangtól” a „vörös tatárjárásig” – A Tanácsköztársaság a korai Horthy-korszak pamflet- és visszaemlékezés-irodalmában*) módszertanát követném.

Szaktudomány és nemzeti identitás – Tudósi attitűd és identitásformáló szándék Márki Sándor ünnepi beszédeiben

Előadó: Erdész Ádám (PhD), Gyula, az MNL Békés Megyei Levéltárának igazgatója

Előadásomban az 1890–1910-es évek egyik vezető történésze, Márki Sándor (1853–1925) emlékbeszédeit szeretném elemezni és bemutatni. Márki széles történészi munkásságának egyik fontos ága volt a történeti emlékezés. A kolozsvári egyetem tanáráként a város tiszteletbeli tanácsossá választotta, éppen azért, hogy ő mondhassa Kolozsvár közgyűlésein a gyakran előforduló történeti emlékbeszédeket. Ezeket a szövegeket 1907-ben egy közel 400 oldalas könyvben *Nemzeti ünnepeken* címmel ki is adták.

Márki számára evidencia volt, hogy a történettudomány egyszerre szaktudomány és a nemzeti identitás tudománya. A két premisszát hosszú ideig, Szekfü *Száműzött Rákóczi*jának megjelenéséig különösebb gond nélkül össze tudta egyeztetni. Előadásomban a történeti emlékbeszédekben előkerülő eseményeket és személyeket, a retorikai fogásokat, a hatáselemeket, a tudományos és érzelmi elemeket szeretném áttekinteni.

Márki a kolozsvári egyetemen az egyetemes történet professzora volt, nagyon jól ismerte a mintaadó francia és német történészeknek a történettudomány szerepéről publikált munkáit, gyakran utalt is ezekre. Előadásomban háttérként szeretném felvillantani a francia és német historikusoknak a történelem identitásformáló szerepéről vallott egykorú nézeteit.

Erős Vilmos: „Populizmus és emlékezetpolitika egy 1948-as centenáriumi kötet kapcsán”

Az előadás a debreceni történész, Szabó István által szerkesztett, 1948-ban megjelent, „A szabadságharc fővárosa Debrecen, 1848-1849” című kötet körül kialakult korabeli éles vitát elemzi.

A kötetben a szerzők 1848-1849 debreceni eseményeit örökítették meg, s ez ellen országos (Századok, Társadalmi Szemle) és helyi szinten nagyszabású támadás indult, amely szoros összefüggésben volt a történettudomány éppen ez időben végbement „gleichschaltolás”-ával. A támadásban Balázs Vera, Balázs Tibor, Hanák Péter, Spira György, S. Sándor Pál vettek részt, s Szabó István-ék történetírását ellenforradalminak nyilvánították.

Szabó István a támadásokra részletes választ írt a Társadalmi Szemlének, ezt azonban a folyóirat nem közölte. Ehelyett a Magyar Történelmi Társulat 1949-ben kihelyezett vándorgyűlést tartott Debrecenben, amelynek fő célja volt, hogy Szabó Istvánékat nézeteik visszavonására kényszerítse. Az előadás ismerteti a vándorgyűlés megszervezését, lefolyásának részleteit, a nem sokkal később kivégzett Sólyom László, valamint Szabó István előadását a szabadságharc bukásának katonai okairól. A vándorgyűlés záró akkordja a Történelmi Szemináriumban tartott ülés volt, ahol Szabó István tudományos magatartásáról tartott referátumot, alapjaiban fenntartva korábbi nézeteit.

Az előadás behatóan elemzi a nézeteket, amelyek a Szabó István által szerkesztett kötet koncepcionális háttérét jelentik, s amelyeknek párhuzamai vannak Eckhart Ferenc szintén a szabadságharc 100 éves évfordulójára megjelent munkájával.

Ez a koncepcionális háttér Szabó István-nak a „népi nemzet”-ről vallott felfogása, amely (amint ezt egy 1947-es dokumentum is bizonyítja) szöges ellentétben állt az említett gleichschaltolást végrehajtó történetfelfogás szintén a „nép”-re hivatkozó ideológiájával.

Az előadó végül röviden kitér mindennek az 1952-ben publikált Kossuth-Emlékkönyv-vel való összefüggéseire is.

6.

Eszes Beáta:

Újratemetés és újraélesztés. A kortárs Horthy-kultusz, kezdeményezők és civil ellenállás

Előadásom Horthy Miklós 1993-as újratemetésétől tekinti át az újjáélesztett kultusz köztéri megjelenési formáit. Elemzem a közvélemény előtt többnyire ismeretlen kezdeményezők politikai identitását és a megemlékezési módokat. A 2010-es évektől új lendületet vett emlékhelyállítási hullámra a civil ellenállás különféle formái alakultak ki. Aktivistaként több ellenállási szerveződésben voltam kezdeményező vagy résztvevő. Elemzem a kultusz miatt az önkormányzati vezetőkkel, országgyűlési képviselőkkel, egyházi vezetőkkel aktivistaként folytatott, eddig sehol sem dokumentált tárgyalásokat, a társadalom és a történész szakma közti közvetítést. Helyszíni anyaggyűjtésem során összeállított, a média által sem jegyzett teljes listával, képes beszámolóval elemzem Horthy Miklós és családjának állított hazai emlékhelyeket, azokhoz a társadalom viszonyát és a lehetséges törvényi reakciókat.

A Yad Vashem Archives Magyarországi Kutatócsoportnak 5 éve vagyok a tagja, kutatási területem a zsidók és cigányok helyzete Magyarországon 1920-1948 közt.

Faragó József

Szilvási Lajos három regényírói korszak

Minden magyar könyvespolcon sorakozik néhány Szilvási Lajos-kötet. Meghatározó irodalmi alakja volt egy korszaknak, neve beégett a köztudatba. Egy időben annyian olvastak Szilvásit, hogy a regényei nem csupán kötelező kőrnek számítottak, de a mondatai nyilvánvalóan beépültek nyelvünkbe, s hőseinek életvitele a mindennapok mintájául szolgált. Legalább egy nemzedék, de inkább kettő, Szilvásitól tanult szeretni, élni és persze, inni is. Szilvási három regényírói korszaka a történelmi emlékezet szempontjából is jól elhatárolható. A fényes szelek nemzedékéhez tartozó író hírnevét megalapozó első regényciklusában, 1953 és 1962 között a kalandos elemek uralkodtak, s a második világháborús antifasiszta ellenállási mozgalom legendáriuma szolgáltatta a témákat. A hatvanas évek elején a pályatárs és jó barát Solymár József tanácsolta Szilvásinak, hogy hagyja az alig létező kommunista ellenállásról rajzolt történelmi tablókat, s ehelyett inkább tágas baráti körök egy-egy tagjának történeteit mesélje el az olvasóknak. Ebből az ötletből kerekedett ki azután Szilvási második regényírói ciklusa, a "mai témájú" kötetek sora. A második ciklus a talán leghíresebb Szilvási regény, az Albérlet a Síp utcában első kiadásától (1964) egészen A néma megjelenéséig (1985) tartott. A két korszak közti váltást segít megérteni Szilvási 1956-os szerepe. A lázas napokban a Nagy Imre miniszterelnök szócsövének számító Igazság vezető riportere volt. 1957-ben pedig „mentőtanúnak” jelentkezett az Igazság főszerkesztőjének perében. A vádlott így is megjárta a siralomházat, de a perre és a tanúskodására felfigyelt a nyugati sajtó, s a tiltakozások nyomán életfogytiglanra enyhült a halálos ítélet. Amíg az első korszakban szinte naiv történelmi regényeket olvashatunk, jórészt papírmasé hősökkel, addig a második korszak Szilvási hősei már jól azonosítható hús-vér emberek, akik azonban teljesen belemerülnek a mindennapokba, s a néha felbugyborékoló múltat keményen konyakba fojtják. A nyolcvanas évek közepén Szilvási megcsömörlött. A fennálló rendszert javíthatatlannak ítélve, nekilátott nagyívű történelmi tablója, a Jegenyék-ciklus megírásához, melyen egészen haláláig dolgozott. A Jegenyék-sorozattal a XIX. századi betyárvilágtól az 1989-es nagy rablásig akart eljutni, hogy megmutassa, mi folyik Kelet-Közép-Európában. Fájdalmasan élte meg, hogy a jórészt korosztálya által újjáépített országot néhány esztendő alatt széthordták a régi elvtársak és az új üzletemberek. A hét kötetesre tervezett Jegenyék-sorozat azonban a poszthumusz negyedik kötetével megszakadt. Sose tudjuk meg, hogy mit írt volna saját koráról a realista Szilvási.

Fedinec Csilla

MTA TK Kisebbségkutató Intézet

fedinec.csilla@tk.mta.hu

Irányított emlékezetpolitika Ukrajnában a 2014–2019-es időszakban

Ukrajnában a függetlenedés, 1991 óta a történelem interpretálása része a politikai küzdelmeknek és a politikai érdekek mentén kialakított nemzetkonceptióknak. A szimbolikus hatalomgyakorlás fontos eszköze a kollektív identitás megteremtése, a fennálló politikai rendszer összekapcsolása a kollektív emlékezettel, többek között a nemzeti és a történelmi narratíva befolyásolása által. Ebben a folyamatban több szakaszt különíthetünk el, alapvető rendező elvként emelhetők ki az elnöki ciklusok (1991–1994, 1994–2004, 2004–2010, 2010–2014, 2014–2019), lévén, hogy a mindenkori államfő beszédeiben is nyomon követhető az aktuális történelempolitika. Elemzésünk központjába az utóbbi időszakot helyezzük, amikor a történelemalakítás központi intézményévé válik az Ukrán Nemzeti Emlékezet Intézet, és jogi dokumentumokba foglalják, mit kell gondolni a történelem egyes kiemelt eseményeiről.

Fóris Ákos

Clio Intézet kutató

ELTE BTK TDI doktorjelölt

A szovjetunióbeli magyar megszállás képe a háború utáni felelősségre vonási eljárásokban

Néhány publikációt leszámítva, az elmúlt évek tudományos-közéleti vitáigi a megszállt szovjet területeken elkövetett magyar atrocitások kérdése csupán a háborús bűnökért elítélt katonatisztek pereiben jelent meg. A második világháborút követően minden vesztes országban a különböző igazságszolgáltatási szervek felelősségre vonási eljárásai lettek a múltfeldolgozás elsődleges eszközei, melyek évtizedekre meghatározták a háború (hivatalos) értelmezését és emlékezetét.

Előadásomban azt vizsgálom, hogy a nép- és hadbíróságokon lefolytatott perekben hogyan értelmezték a magyar csapatok megszálló tevékenységét. A tömeggyilkosságok, atrocitások feldolgozása során miképp határozták meg az elkövetők és áldozatok körét? A feltárt bűncselekményeknek a perekben konstruált magyarázataiban miképp fedezhetők fel az 1945 utáni világháborúértelmezés legfőbb elemei, és miképp járulhattak hozzá az események elhallgatásához?

Mit (nem) jelent a náciizmus egyszerisége?

(Gedő Éva)

Ha ma emlékezetpolitikáról beszélünk, akkor nem vonatkozthatunk el attól a szituációtól, amely jelenleg kialakult Magyarországon. A jelenlegi kormányzat emlékezetpolitikai törekvései érintik és veszélyeztetik a magyar történettudomány intézményrendszerét, a történészek a saját egzisztenciájuk tekintetében is szembesülnek azzal, hogy milyen politikai és tudományos érteleme lehet a hatalom által képviselt emlékezetpolitikának. Az előadás egy konkrét példához, a náciizmus és a holokauszt „egyszeriségéről” szóló német vitához kapcsolódva azt szeretné megmutatni, hogy a történészek az emlékezetpolitika problémájával való küzdelme óhatatlanul szükségessé teszi, hogy a történetiség és a kivétel fogalmáról filozófiai módon kezdjen gondolkodni.

**Gulyás Kristóf (PPKE BTK): „Így kellett határoznunk...” –
Mosonmagyaróvár közterületneveinek változások a pártállami
diktatúra ideje alatt (1945-1963)**

Az utcanevek és közterületek elnevezése mindig fontos szerepet játszottak az emlékezetpolitikai törekvésekben. Ennek megfelelően az emlékezetpolitikai kutatások számára is fontos, hiszen tükrözik a hatalmon lévő politikai csoport ideológiáját, valamint megmutatják azt, hogy mely személyeket és eszméket, esetleg értékeket tartja önmaga számára fontosnak.

Tanulmányom és előadásom célja az, hogy bemutassam a pártállami diktatúra emlékezetpolitikai törekvéseit melyek szülővárosom, Mosonmagyaróvár utcái és közterületei átnevezésével 1945. és 1963. között nyilvánultak meg. Kutatásaimat a Mosonmagyaróvári Városi Tanács és Mosonmagyaróvári Végrehajtói Bizottság üléseinek jegyzőkönyveire, az ülések fennmaradt háttérdokumentumaira, az MKP, MDP, MSZMP helyi szervezeteinek iratanyagára, és a helyi sajtó írásaira alapoztam.

Szerző: Gulyás Kristóf, a PPKE BTK Történelem MSC szakos hallgatója.

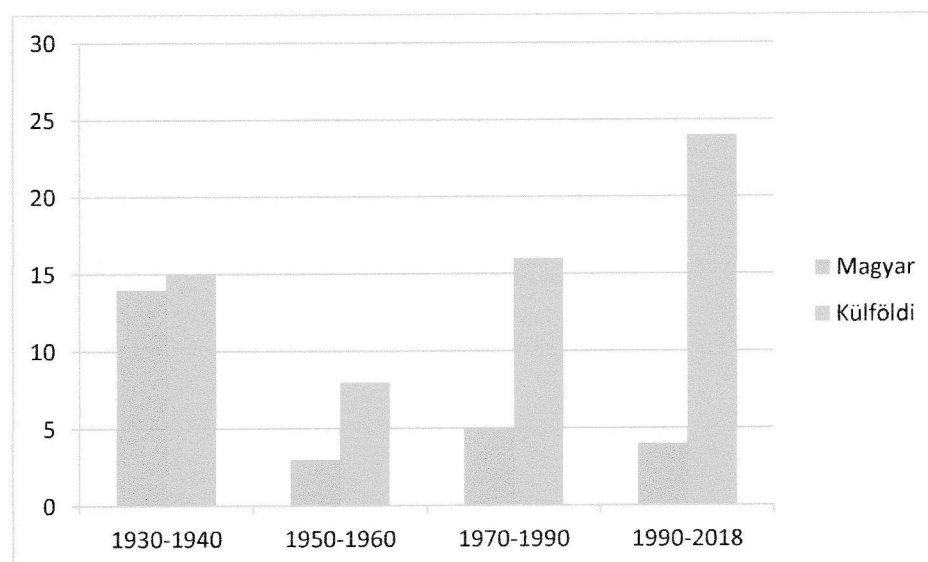
AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ EMLÉKEZETPOLITIKÁJA**MAGYAR ÉS KÜLFÖLDI FILMEK FÉNYÉBEN**

A Nagy Háború mélynyomot hagyott az emberi emlékezetben, nem csak politikai, hanem társadalmi szinteken is. Sőt, társadalmi szinten talán mélyebb nyomot hagyott. A Nagy Háború traumájának emlékezetét rengeteg módon adták tovább az utókornak, pl. regények, filmek, múzeumi kiállítások, szobrok, emlékművel, zenék és még sok minden más formájában. Jelen előadásom témája azonban kifejezetten a filmek, s (érintőlegesen) a regények első világháborús emlékezetét tárgyalja az 1930-as évektől a centenárius végéig.

Az első világháborút követően 10-15 éven belül már születtek művek, ilyen volt pl. Erich Maria Remarque német író és háborús veterán. Nyugaton a helyzet változatlan című regénye valamint a film is az író nemzedékének háborús kiábrándulását prezentálja, kortársaival egyetemben semmi mást nem látott még a világból, mint az iskolát és a frontot. A könyv hőseiből, Paul Baumerből és társaiból a háború borzalmi mindent kitörölnek, csak a bajtársiasság érzését hagyják meg. De ugyan ilyen kategóriában számíthatna J.R.R. Tolkien angol író s háborús veterán munkássága, vagy Jaroslav Hasek: Svejk a derék katona című satirikus regénye. Magyarország esetében szintén gyártottak ekkoriban filmeket e témával kapcsolatban (Redl ezredes),

Második világháborút követően azonban idővel mennyiségében és minőségében is megfogyatkoztak az első világháborús filmek, legfőképpen Magyarország esetében¹, majd egészen a 1990-es illetve 2000-es évekig a második világháborús filmek domináltak a hazai és leginkább a külföldi filmiparban. Több filmben is a „heroizáló” karakteren volt a hangsúly, mely leginkább szerelmi szálakon teljesedett ki, magamögé utasítva a háború borzalmának üzenetét és annak emlékezetét (Ernest Hemingway: Búcsú a fegyverektől című regénye és a film közti arányok felcserélődése).

¹ Ahogy a mellékelt ábrán is látható

Azonban egy közös üzenet szinte valamennyi filmben fellelhető: a gyermek, mint a háború valódi áldozata illetve a kiszolgáltatottság, mely a háborús trauma alapköveként szolgált. (*Nyugaton a helyzet változatlan* (1930), *A dicsőség ösvényei* (1957), , *Az árok* (1999), *Szürke senkik* (2016), *They shall not grow old* (2019)). Illetve külön hangsúlyt kapott az ANZAC háborús emlékezete (*Akihez beszél a föld* (2014), *Gallipoli* (1981)).

Előadásomon tárgyalandó filmek²:

- **Nyugaton a helyzet változatlan**
- **A dicsőség ösvényei**
- **Gallipoli**
- **Joyeux Noel (Fegyverszünet karácsonyra)**
- **Akihez beszél a föld**
- **Szürke senkik**
- **Az árok**
- **They shall not grow old**
- **Hadak útján**

² Kiemelt filmekről bővebben.

Jabloneczay Tímea

Hivatalos emlékezetpolitika és kulturális (irodalmi) ellen-emlékezet az 1960-as években

A kelet-európai holokausztkutatások egyik alaptézise, hogy ezen társadalmak a saját múlttal való szembenézésük tekintetében a holokauszt emlékezetét nem tudták integrálni. Az államszocialista rendszerben a szovjet emlékezetpolitika irányította ezen országok hivatalos emlékezeti eljárásait (hivatalos amnézia), amely felerősítette a zsidó genocídiumban való helyi kollaborációval, a bűnrészességgel való szembenézés hártását, a tabusítást. A pártállami rendszer hivatalos emlékezetpolitikáját meghatározó amnéziája és az ezzel szemben álló, irodalmi nyilvánosságban napvilágot látó memoárok, fikciós és félig-fikciós reprezentációk, filmekre való reflexiók számottevő jelenléte számos kérdést vet fel, időszakokra lebontva érdemes újravizsgálni, hogyan és milyen emlékezeti eljárások tudtak mégis érvényesülni az uralkodó elvárásokhoz képest, és ezek a kezdeményezéseknek mikor és hogyan volt lehetőségük egyfajta ellen-emlékezeti diszkurzív teret létrehozni. Figyelembe véve az Eichmann-pernek a holokauszt emlékezeti eljárásában betöltött szerepével foglalkozó jelenlegi nemzetközi kutatásokat, valamint az újabb hazai vizsgálatokat, munkámmal az 1960-as években keletkezett és publikált emlékezeti szövegekből kialakuló kulturális ellen-emlékezeti diszkurzív tér fontosságára mutatok rá. Az 1960 és 1967 közötti időszak irodalmi nyilvánosságában artikulálódó tanúságtevés, tanúsítás, a holokauszt diszkurzusának elindulására való fókusz a magyar kutatások számára is új utat nyithat meg. Előadásommal az 1960-as évek felejtésstratégiája és ellen-emlékezeti műveletek dinamikáját meghatározó politikatörténeti folyamatok újraértelmezéséhez kívánok kapcsolódni.

Kalmár Melinda:

Az emlékezet dialektikája

A magyarországi **szovjetvariáns rendszer emlékezetpolitikájának korszakai**

A különböző **szakaszok jellegzetességei, az emlékezetformáló technikák és interpretációs súlypontok/fókuszpontok** alakulása a változó konstellációkban

- a korszakok két preferált témák
- az indoktrinációs területek átrendeződései
- tudományos diszciplínák változó mozgástere
- az ünnepek átformálása

Általában az egyéni emlékezés térítése/terelése az irányított/indoktrinált emlékezéssel keresztül.

Karsai László: A holokauszt emlékezete: köztéri szobrok, utcák, terek

Véleményem szerint a zsidó holokauszt egyik legmeggrázóbb emlékműve a Dunaparti „Cipők”, amelynek drámai hatását még a mögötte a támfalba rakott, öt nyelven olvasható magyarázó szöveg is alig-alig képes gyengíteni. Tervezett előadásom bevezetőjében néhány budapesti és párizsi holokauszt-tárgyú emléktábla szövegét hasonlítanám össze, és ebből nem a magyarországi emléktábla szövegek kerülnek ki majd „győztesen”. Franciaországban általában megnevezik a német és francia tetteseket és az áldozatokat francia zsidóknak nevezik.

A holokauszttal kapcsolatos jobboldali, populista emlékezet-politika egyik fő mondanivalója az, hogy Magyarország már nem is „vonakodó csatlósa” volt a náci Németországnak, hanem csak „névleges szövetségese” (Jeszenszky, 2017.). Orbán Viktor nem csak Horthy Miklóst nevezte „kivételes államférfinak” (Klebensberg Kuno és Bethlen István társaságában), hanem azt is mondta, hogy hazánk, miként azt a Szabadság téri megszállási emlékmű is kitűnően ábrázolja, pusztán tehetetlen áldozata volt a náci fenevadnak. Mivel az Alaptörvény Preambuluma is azt állítja, hogy hazánk a német megszállással elveszítette szuverenitását, nem volt mit tenni, engedelmessé kellett a megszállóknak.

Teleki Pálnak már van szobra Budán (Ménési út 11-13.) és Semjén Zsolt alig egy éve tette föl a Parlamentben a kérdést: mikor lesz utca a volt miniszterelnökről elnevezve?

Ahogy azt például Schmidt Mária (is) többször kifejtette, ha már beszélni kell a holokausztról, akkor beszéljünk az embermentőkről. Nincs is ennél fontosabb feladatunk, hiszen a bűnösöket, a tetteseket, az elkövetőket és az őket segítőket, sőt a közömbösöket már megneveztük, róluk már eleget tudunk. Viszont a mai és a jövő nemzedékeknek az embermentő hősök példáival tudunk utat mutatni. Ennek jegyében nevezték át 2010-ben a rakpartokat, és talán kevesen tudják, hogy éppen Esterházy Jánosnak, aki soha, egyetlen egy zsidó életét nem mentette meg, éppen a MAZSIHISZ javasolta, hogy ne csak emlékparkja legyen, de rakpart-részletet is nevezzen el róla. Raoul Wallenbergnek „természetesen” szintén van „rakpartja”, közhajításra a róla elnevezett utcától, de sem a spanyol, sem a portugál követnek nincs, pedig jóval több embert próbáltak és tudtak is megmenteni, mint Jane Haining. Utóbbi is kapott egy rakpart-darabot, pedig már 1944 áprilisában Auschwitzba deportálták. Ettől függetlenül a Yad Vashem a Világ Igaza kitüntetésben részesítette.

Előadásom befejező részében néhány tanulságot szeretnék levonni a magyar holokauszt-emlékezetpolitika köztéri szobrokban, utcanevekben, emlékművekben is manifesztálódó lényegével kapcsolatban.

Budapest, 2019. június 2.

Karsai László DSC

professor emeritus

Szegedi Tudományegyetem, Jelenkortörténeti Tanszék

Kende Tamás:

Egy emlékezet-konstrukció állomásai - Sztéhlo Gábor emlékezete 1945-től napjainkig.

Sztéhlo Gábor mint embermentő emlékezetének változásán, kultuszának kialakulásán keresztül igyekszik az előadás illusztrálni, hogy az ún. emlékezetpolitika nem mindig köthető konkrét (uralkodó) ideológiához, rendszerhez, kormányzatokhoz. A "sikeres" emlékezetpolitika mint konstrukció egyrészt mindig társadalmi igényeket is kielégít, másrészt létező hagyományokra épül. A minap még a Sorsok Háza egyik főszereplőjének kiszemelt Sztéhlo emlékezete önmagában is egyfajta emlékezetpolitikai termék, ám annak 1989 utáni kritikátlan - kultusz-szerű - művelése elvezethetett (természetesen nem önmagában, és nem Sztéhlo szándékainak megfelelően) egy drasztikus emlékezetpolitikai fordulathoz. Ennek a fordulatnak végképp nincs szüksége a valódi történelmi Sztéhlorra.

Jelentkezés

a Populizmus és emlékezetpolitika, populizmus és történelmi közgondolkodás
című konferenciára (Wesley János Lelkészképző Főiskola, **2019. december 13-14.**)

A nevem **Kinda Gabriella**, a budapesti Andrássy Gyula Német Nyelvű Egyetem Interdiszciplináris Doktori Iskolájának vagyok a doktorjelöltje. Vezetőtanárom dr. Bozóki András és dr. Pállinger Zoltán Tibor, a kutatási témám Krassó György politikai életrajza.

Krassó György (1932 – 1991) 56-os elítélt, a magyar demokratikus ellenzék tagja 1979 és 1990 között szervezett megemlékezéseket az 56-os forradalom évfordulóján.

A megemlékezések három periódust fogtak át 1979 és 1988 között illegálisak voltak, 1989-ben még nem volt állami ünnep, de meg volt engedve az ellenzéki megemlékezés és 1990-ben már állami ünnep volt.

Az illegális 56-os megemlékezések a Kádár-rendszerrel szembeni politikai ellenállásnak számítottak. 1981-ben a forradalom 25. évfordulóján a Hétfői Szabadegyetem keretében Nagy Imre-hangfelvételekkel egybekötött megemlékezést rögtönzött. 1983-ban Nagy Imre és társai kivégzésének évfordulóján szintén magánlakáson két özvegy is felszólalt: Gimes Miklós és Maléter Pál özvegye. Ezt a megemlékezést hangszalagon a Szabad Európa Rádiónak kijutatta, így nagyon széles közönséget ért el, de ugyanakkor hozzájárult, hogy a hatóságok rendőri felügyelet alá helyezték. 1985 októberében az Artéria Galériában az Inconnu művészcsoport adott helyet a megemlékezésnek. Kényszeremigrációja éveiben – 1986-1988 – összehangolta a londoni és a budapesti megemlékezéseket.

1989-ben, az 56-os forradalom 33. évfordulóján Krassó György egyike volt a Kossuth téri szónokoknak, ami politikai szempontból élete csúcsát jelentette.

1990. október 23-án Krassó újra a szülei egykori lakásában ünnepelte a forradalom évfordulóját, a Jurta Színházban tartott hivatalos megemlékezésen nem engedték a mikrofonhoz.

Az 56-os emlékezetpolitikát, amikor az hivatalosan nem is létezett, amikor az tiltott és üldözött volt, mondhatni szinte Krassó György egymaga irányította.

Előadásom címe: **Krassó György 56-os megemlékezései**

Absztrakt: Krassó Györgyről tartandó előadáshoz az 1956-os Intézet által a WJLF-n szervezett Konferenciához 2019. December 13/14-re.

Cím: Krassó György szociális meglátásai 1988-1990

Kocsis Szilárd Attila

Előadói név:

Temesvári B Attila

A/

Krassó Györgyöt az 1956-os Forradalomban vállalt szerepe és a börtönbüntetése után a iii/iii mellett többször is végzálták, még a "sorstársai is".

Az első szabad választásig többször is kizárták, kiközösítették, s a tisztessége és a szociális érzékenysége miatt 1990 tavaszáig dokumentáltan:

Kimaradt, kizárták a Bibó Emlékkönyvből,

Kimaradt, kizárták a Monori Találkozóból

Kimaradt és kizárták és a Mark Palmer féle hatalmi játszmák miatt a Nagy Imre Újratemetésből, illetve kimaradt és kizárták az általa vezetett Magyar Október Pártot ahogy ellehetetlenítette a mindvégig dolgozó iii/iii, illetve az akkor dokumentáltan igen aktív Mark Palmer féle irányzat, és így tételesen kimaradt a Rendszerváltásból és esélyt sem kapott, hogy mint egyedüli hithű 56-os, aki vállalta az Információs Kárpótlás rendezését a Magyar Október Párt alapprogramjában, hogy kiálljon a sorstársaiért 1990-től.

Az Információs Kárpótlás elmaradása a mai napig a volt besúgottak életében csak hátrányt jelent, jelentett dokumentálhatóan a napjainkig.

Krassó György a BBC-nek adott interjújában (1989-ben mint egy idealista 56-os aki sajnos nem láthatta át a cinikus hatalmi leosztást, amit Kelet-Európai Projektnek neveztek a döntéshozók) még szót emelt a TSZ, a magyar modernizált mezőgazdaság megtartása mellett a Kárpótlás rendezésével egyidejűleg, és a Munkástanácsok, a munkásönrész mellett is, ami a magyar ipart, illetve a magyar mezőgazdaságot valamennyire megmentette, megtartotta volna, illetve a Privatizációval a magyar társadalom nyakába szakadt nyomor ellen így érdemben megpróbált tenni.

Krassó György élesen látta a hihetetlen nagy műveltsége és tisztessége és humanizmusa miatt, hogy a kritika nélküli hatalmi irányzatok, a mainstream ideológiák milyen pusztításokat tudnak eredményezni a társadalmakban.

Krassó György szociális érzékenysége, ami sajnos a vesztét okozta és a magyar társadalom pótolhatatlan vesztesége volt, a mai napig sajnos nincs kellőképpen körbe járva.

Mivel a szociális érzékenysége kiterjedt a volt 56-os foglyokra, az ellenzékiekre, a besúgottakra, a szocializmus által megnyomorított emberekre, és a magyar vidékre, a magyar munkásosztályra is, az emigránsokra, ez a mai napig nincs dokumentálva, kellőképpen feltárva a megfelelő módon a szakmai, történelmi, társadalomtudományi publikációkban.

Ez munka hasznosítható a Szociális munka elméletében és gyakorlatában is, hogy a társadalmi átalakulásoknál, amikor alapvetően megváltoznak a viszonyok, a mainstream folyamatok nagyon kedvezőtlen irányba is el tudnak menni, és akadnak olyan Értelmiségiek, akik konkrétan alternatívákat tudnak megfogalmazni, s ezeket az alternatívákat a mindenkori Mainstream ritkán hallgatja meg, vagy veszi figyelembe.

Krassó György tragikus, megbocsájthatatlanul tragikus sorsa egy ilyen feldolgozatlan fejezet, ami a Hazaszeretet és humanizmus tragikusságát is mutatja egy 56-os életében mindvégig.

Konok Péter

Aranykorok vagy „átkos” diktatúrák? – a Horthy-kor és a Kádár-kor megjelenései a közösségi médiában

Előadásomban azokat a diszkurzív kereteket igyekszem értelmezni, amelyekben – mindenekeelőtt a Facebookon – különféle politikai, vagy politikailag motivált, de konkrét célokat ki nem tűző személyes emlékezeti narratívák ütköznek és formálódnak a nosztalgia és az elutasítás koordinátaiban. Nem a „hivatalos” oldalakon, hanem az olyan sokak által látogatott, nem direkten sajtó-, vagy politikai oldalakon (pl. „Budapest régi képeken”, „Budapest régi kocsmái”, „Magyarország anno” stb.), ahol a kommentálás nem előre moderált. Izgalmas, ahogy az egyes markáns narratívák kölcsönhatásba lépnek, és olyan emlékezetkomplexeket alkotnak, ahol az eredeti, politikailag motivált, vagy akár semleges posztok és a kommentek vitáiban új, „alulról jövő” hibrid konstrukciók jelennek meg, amelyek azután a különféle „hivatalos” emlékezetpolitikai törekvésekre is visszahathatnak.

Kovács Éva:

Az egyetemesség határai: a genocídiumok európai emlékhelyei

Limits of Universalization: The European Memory Sites of Genocide

The twentieth century became known as the era of genocides. However, historians do not yet agree on the use of the category of genocide for all mass killings in the twentieth century and still are debating their place in European civilization. My article focuses on the European lieux de mémoire of the genocides within the associative framework of the fundamental question about the material evidence of crime. This framework helps highlight the limits of universalization in European memory politics. In understanding them as a dynamically developing social phenomenon, this article analyses it in two dimensions: the emergence of the memory of the Holocaust as an archetype of genocide, and the crimes of Communism as a rival memory framework in Eastern Europe. In closing, I will return to the incessant search for the material evidence of genocide. This article challenges the general concept of the European lieux de mémoire of the genocide from this point of view as well.

**„Populizmus és emlékezetpolitika, populizmus és történelmi közgondolkodás” c.
konferenciára való jelentkezéshez készített**

Absztrakt

Az 1944-es vajdasági tömegmészárlások megemlékezési gyakorlatainak karakterei

A titói katonai közigazgatás utasítására végrehajtott 1944-es vajdasági tömegmészárlások emlékezete kommunikatívból kulturálissá formálódott az elmúlt évtizedek során a helyi magyarság körében. A térségben 2017-2018 során résztvevő megfigyelés módszertanával kutattam az 1944 kollektív emlékezetét fenntartani igyekvő lokális rítusok karaktereit, továbbá igyekeztem feltárni a kulturális jelentések formálódását és a műltfeldolgozás keretekeit alakító társadalmi erőket. Konklúzióm, hogy a rítus során az emlékezet döntően a „nemzeti” szűrőn keresztül lép működésbe és formálja a múltat, mégpedig az interetnikus kapcsolatoknak az elmúlt évtizedekben gyakorlattá vált normatív szabályrendszerén belül. Kérdés azonban, hogy a kialakított rítusok képesek-e a hozzá kapcsolódó társadalmi háttérdiskurzusok, a műltfeldolgozó gyakorlatok és a helyi lakosság részvételének szinte teljes hiánya mellett a megbékélést szolgálni.

Kővágó Emese, PhD hallgató

ELTE TÁTK SZDI

Krausz Tamás:

A magyar megszálló csapatok a szovjet dokumentumokban és a magyar emlékezetpolitika

Országos vitát kavartak azok a magyar nyelven megjelent szovjet dokumentumok,

amelyek fehéren-feketén bizonyítják a magyar megszálló csapatok részvételét a

szovjet népek ellen irányuló genocídiumban 1941-44 között.

Az előadás e dokumentumok történetéről, sajátosságairól és forráskritikai szempontú

elemzéséről szól.

Irodalom: A magyar megszálló csapatok a Szovjetunióban. Levéltári dokumentumok 1941-1947,

Bp. L'Harmattan, Bp., 2013. (Szerk.: Krausz T.-Varga Éva Mária)

Előszó - KT

Kürti László, Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete, Miskolci Egyetem:

Damnatio memoriae: Emlékezetpolitika, Ikonográfia, és Mária Terézia pozsonyi lovasszobra

A múlt tárgyi reprezentációinak megváltoztatása vagy eltüntetése nem a huszonegyedik század és a diktatúrák találmánya. A szobrok és emlékművek, és természetesen, amit kifejeznek, ahol állnak, és akik állítják, egy kor (és az utókor) kultúrpolitikai szövevényeinek lesznek féltett kincsei vagy elátkozott áldozatai. Ez még jobban igaz azokra a köztéri műalkotásokra, amelyek kimondottan politikai személyeknek vagy múltbeli eseményeknek állítanak emléket. Ahogyan változik a politika és a hatalmi helyzet a régieket áthelyezik, lerombolják, helyükre újak kerülnek. Előadásomban a műemlékek és szobrok rongálásának és eltüntetésének történetéhez szeretnék hozzájárulni Fadrusz János Pozsonyban felállított Mária Terézia lovas szobrának elő-és utóéletének elemzésével.

K.Horváth Zsolt:

A baloldali emlékezet a múzeumba megy: két esettanulmány

A múzeumi tér kiváltképpen alkalmas arra, hogy a közgondolkodás történeti-kulturális elemeit összegyűjtse, elrendezze és újraszervezze. Előadásomban két olyan példát szeretnék bemutatni, amely hozzájárult ahhoz, hogy a magyar baloldal történeti emlékezetét és kulturális identitását újragondoljuk. Az egyik a Néprajzi Múzeum **Ellenpedagógia a tóparton** c. kiállítása (kurátor: Frazon Zsófia), mely a bánki nyaraltatások társadalom- és kultúratörténetéről szól, a másik pedig a Kassák Múzeum **Vízizri: munkáskultúra a Duna partján** c. tárlata (kurátor: Csatlós Judit), mely a Természetbarátok Turista Egyesületének horányi Telepe kapcsán gondolta újra a két háború közötti munkáskultúra fogalmát és gyakorlatát. Az előadásban arról igyekszem számot adni, hogy a két kiállítás hogyan dolgozza fel és hogyan szervezi újra a baloldal önértelmezését.

**„Der Weg zu meiner That geht durch die Sünde!” / Tettemhez az út a bűnön keresztül
vezet**

Lukács György életének és művének megítélése mítoszok és ellenmítoszok tükrében

LUGOSI ANDRÁS (Budapest Főváros Levéltára)

A tervezett konferencia-előadás szinopszisa

Lukács György működésének hazai megítélése nem akkor vált ellentmondásossá, amikor 1918-1919 fordulóján belépett a kommunista pártba, hanem már az 1900-1910-es évek fordulójától kezdve. Ennek a kettősségnek a hagyománya, a zseni elismerése és a munkásságától való idegenkedés, Lukács magántanári habilitációjának az ELTE jogelődje általi elkaszálásával vette legkésőbb kezdetét 1911 májusában, és a Lukács-Archívumnak Lovász László, MTA elnök, valamint Monok István, az MTA Könyvtárának igazgatója koprodukciójában történt bedarálásáig, azaz egészen napjainkig ível. Amíg a tudományos kutatás szabadságának újdonsült bajnoka és az OSzK egykori főigazgatója, a nemzeti örökség buzgó pusztítójaként kétes hírnevet szerzett könyvtáros fenomen talpnyaló kiszolgálói voltak a Lukáccsal kapcsolatos ellenmítosz NER-es új hullámának, addig Amerikában a feminizmus újabb irányzata sztárszerzőjének, Judith Butlernek az előszavával adták ki a *Lélek és a formák*-at, és a német Bundestag is aggódva figyelte Lukács hagyatékának esetleges budapesti elkótyavetyélését.

Ugyanakkor Lukács 1918 előtt írt egyes műveit elkezdték újra kiadni, orosz történészek Lukácsnak a Lubjankán töltött egy hónapos fogságáról szóló könyve is méltán keltett figyelmet a hazai tudományos közvéleményben, és Mesterházi Miklós kutatásainak köszönhetően Lukács megítélésének talán legnegatívabb momentuma, az 1919-es Vörös Hadseregben való politikai komisszár szerepe is új megvilágításba helyeződött. Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy a Lukács ellen 1919-1920 folyamán indult büntetőeljárásoknak a BFL-ben őrzött ügyészégi irataira támaszkodva rajzoljak képet arról, hogy milyenek látta Lukács 1919-es szereplését a berendezkedő ellenforradalmi rendszer, és ebből kiindulva megpróbálom felmutatni azokat a főbb körülményeket, amelyeknek következtében az ellenmítosz máig élő szívós hagyományának mégsem sikerült végérvényesen diszkreditálni az első nemzetközi szakmai elismerést kivívott magyar filozófust. Végül amellet fogok érvelni, hogy Lukács Györgynek miért lehet helye közéleti tevékenységének némely súlyosan megosztó aspektusa ellenére is a nemzeti panteonban, miért volna szerencsésebb adott esetben róla utcát elnevezni (szobrot állítani neki stb.), mint pl. Lovászról vagy Monokról.

„...látványossága lettünk a világnak...”

A progresszió, mint identitás-elem a református egyház társadalmi szerepének értelmezésében – hatalmi és egyházi kontextusban

A református identitás egyik meghatározó eleme az, hogy a hívő ember életének célja Isten dicsőségének szolgálata, ami társadalmi programként az isteni törvények érvényre juttatását jelenti, úgy a természet, mint az emberi civilizáció körében. Ebből következően a reformátusok folyamatosan arra törekedtek, hogy környezetüket az isteni rendről alkotott aktuális elképzeléseik alapján formálják át. Ez a tevékenység – visszatekintve – sokszor tűnt progresszívnek, s talán ezért is fogalmaztak a 20. század elején többen úgy, hogy a református emberek és közösségük számára kiemelkedő fontosságú a „nyugati haladás szolgálata”. Ezt a progresszió-motívumot próbálta a kommunista diktatúra felhasználni arra, hogy a református egyházat a kommunizmus – mint a társadalmi fejlődés betetőzése – szolgálatába állítsa, s úgy tűnik, hogy a motívum még mindig elég erős ahhoz, hogy az aktuális hatalom is használhassa. Előadásomban a motívumnak ezt, a kortárs emlékezetpolitikai használatát elemzem.

Nagy Károly Zsolt (tudományos munkatárs, MTA BTK Néprajztudományi Intézet, főiskolai adjunktus, Sárospataki Református Teológiai Akadémia)

Hősök és antihősök. A második világháború figurái a Kádár korszak emlékezetpolitikájában

Nagy Péter Tibor egyetemi tanár, MTA doktora ELTE-TÁTK, WJLF

Az emlékezetpolitika leglátványosabb változásai idején – amelyek a politikai rendszerváltásokhoz kötődnek – a történelmi folyamatok központi szereplőivel kapcsolatban az előjelek változnak meg. Leglátványosabb példa Lenin történelmi szerepéről való beszéd változása 1985 és 1995 között. 1985-ben az egész legális nyilvánosságban viszonylag gyakran beszéltek róla, s aki beszélt róla az alapvetően pozitív hangsúllyal tette ezt, még a szovjet típusú szocializmus erős kritizálására vállalkozók is Lenin és Sztálin diszkontinuitására helyezték a hangsúlyt. Ezzel szemben 1995-ben a legtöbb helyen kerülték Lenin említését, ahol pedig nem, szerepét elsősorban a diktatórikus szocializmus megteremtőjeként határozták meg. Ezzel szemben egy rendszeren – pl a Kádár rendszeren - BELÜL eltelt évtizedek esetében a lagikonikusabb szereplők jellemzésében csak árnyalatnyi eltolódások tapasztalhatók.

Egészen más a helyzet a második vonalhoz tartozó történelmi szereplőkkel. A történelmi szereplők pusztán említése jelentős gesztus egy-egy társadalmi csoport felé. Az évtizedek alatt a napilapokban sokezer alkalom nyílik arra, hogy a második világháborúban aktív személyiségeket megemlítsék, így propagandatörténeti ill. emlékezetpolitikátörténeti szempontból igen tanulságos azok arányainak elemzése. Előadásunkban a Népszabadság, a Népszava és a Magyar Nemzet teljes szövegét vonjuk elemzés alá.

Paksa Rudolf
MTA BTK Történettudományi Intézet

A populizmus történelemszemléletének középpontja: a kisember mítosza

A (magyarországi) populizmus történelemszemléletének középpontjában az úgynevezett kisember áll, aki sziklaszilárd morális talapzaton állva, apolitikusan és valamiféle derűs sztoicizmussal szenved el a körülötte zajló történelmi viharokat. A kisember tehát a történelemnek nem alakítója, hanem elszenvedője, aki fölényes beletörődéssel és szimbolikus szabotázzsal válik a történelmi rendszerek áldozatává. Ez a mítosz tehát a társadalom többségének azt kínálja fel, hogy ne a részvétlen és cinkos passzív szemlélő szerepével kelljen azonosulnia, hanem az áldozatszereppel, ami egyúttal mentséget nyújt a személyes felelősséggel való szembenézés alól, sőt más áldozati csoportok traumáinak respektálása alól is. Előadásomban arra keresem a választ, hogy miként alakult ki ez a kisember mítosz, mikortól és miként terjedt el a magyar társadalomban.

Szekeres Tamás: A szimbolikus térfoglalás 30 éve – a közterek átnevezéseinek emlékezetpolitikai vonatkozásai a rendszerváltás után

A szocialista rendszer bukása a huszadik század végén számos rendkívül fontos változást hozott Magyarországon: politikai, gazdasági, társadalmi és számos egyéb fordulat mellett a szimbólumok alkalmazása terén is hatalmas átalakulás ment végbe. A terek, utcák átnevezése országsherte a mindennapok szintjén mutatta meg a politikai rendszer változásának jelentőségét.

Bár egy köztér elnevezése nem tűnhet a legnagyobb befolyással bíró mozzanatnak, azonban a szimbólumok megfelelő használata kiemelt jelentőséggel bírhat egy politikai szereplő számára, főként egy olyan különleges történelmi helyzetben, mint a rendszerváltás. A kérdés jelentőségére hívhatja fel a figyelmet továbbá az a tény, hogy a kommunista köztérelnevezések témaköre 2010 után is helyet kapott a politikai térben.

Előadásomban a fent leírt jelenség jogi, intézményi hátterét szeretném bemutatni, kiemelve az aktuális kormányok által alkalmazott emlékezetpolitikai koncepciókat és az azokra adott reakciókat.

Hallottam, láttam, tettem...
(Absztrakt)

Napjaink emlékezetpolitikai populizmusának gyökerei mélyebbek, ezért visszaemlékező jellegű előadást tartanék. A Legfelsőbb Bíróságon, 1985-ben egyórára engedélyezett ún. szabad pártnapi tájékoztatót tarthattam a törvénysértő perekről. Ettől kísérném nyomon mindazokat az eseményeket, amelyekről az 1994-es voksolásig tudomásom volt, amelyeknek esetenként hivatalból a tevékeny résztvevője voltam.

A Vörös Hadsereg magyar földre lépését követően elmaradt az előző negyedszázad alatt történetekkel való őszinte szembenézés, a korabeli hatalomszerzés igényeihez igazították a múltat, érvanyagát a „jogszolgáltatással” támasztották alá. Ennek az emlékezetpolitikai gyakorlatnak reciprok változata kezdődött el 1988-tól. Mindebben valamennyi igazságügyi kormányzat tevékeny szerepet vállalt a sajtómunkások hatékony közreműködésével. Az adott politikai aritmetika közepette így születtek meg a semmisségi, kárpótlási és igazságtételi törvények – torzóik.

Zinner Tibor

Zombory Máté (MTA TK)

Versengő áldozatiság. Az emlékezetpolitika történeti-szociológiai kritikája

Az előadás a jelenleg uralkodó, az áldozati reprezentációval jellemezhető „morális ökonómia” leírására és kritikájára vállalkozik: a nép nevében történő politizálástól az áldozatok nevében folytatott politika felé történő elmozdulást diagnosztizálja. Egyrészt feltárja, ahogy a holokauszt kozmopolita emlékezete az „európai identitás” normatív alapjává, és ezáltal az Európai Unióhoz való csatlakozás implicit előfeltételévé vált a demokratizálódó poszt-socialista társadalmak számára. Másrészt azzal a „kontinentális interakcióval” foglalkozik, amely során az egykori keleti blokk országai, különös tekintettel Magyarországra, beléptek a transznacionális emlékezetpolitikai térbe a csatlakozási folyamat során. Az előadás mellett érvel, hogy az emlékezet társadalmi inflálódása nem egyes szereplők manipulatív törekvéseinek a következménye, hanem rendszerszerű fejlemény. Az emlékezet politikai integrációban és európai szolidaritásban betölteni hivatott szerepében végbement mélyreható reflexív modernizációs következmények közül a kötet elsősorban az áldozati versengéssel és a politikai destabilizációval foglalkozik.

Az emlékezet helyei Budapesten

„Aki uralja a múltat, az uralja a jövőt is:
aki uralja a jelent, az uralja a múltat is.”

(Orwell)

A 20. századi Magyarország traumatizáló történéseinek feldolgozásában, az élmények értékelésében mind a mai napig nem formálódtak ki azok a történelmi evidenciák, melyek a kollektív emlékezés alapjául szolgálhatnának. A rezsimek permanens legitimitási kihívásokkal küzdenek, melyben az emlékezet szimbolikus terei fontos identifikációs, kohéziós, sőt tömegmobilizációs szerepet játszhatnak, de egyben konfliktusok színtereivé is válhatnak.

A diktatúrák sajátossága, hogy a félelemkeltés különböző formái mellett bevetik a kollektív emlékezet alakításának, totális ellenőrzésének, az irányított amnézia eszközeit is. A múlt diabolizálásával és démonizálásával átírják a múltat, saját történetükből pedig üdvtörténetet formálnak.

Előadásomban a magyarországi kommunista diktatúra szimbólumainak a rendszerváltás utáni sorsáról, régi, elfojtott szimbólumok felbukkanásáról, a megdermedt kollektív emlékezet újraszerveződéséről szeretnék pár gondolatot és képet megosztani.

Bevezetéképpen szót ejtenék a szimbólumképződésről, a múlt feldolgozásában játszott szerepéről, majd egy kis budapesti városnézésre invitálom a jelenlévőket. Egyes történelmi emlékhelyek, épületek, szobrok bemutatásával adalékot szeretnék nyújtani annak bemutatásához, hogy a rendszerváltást követő két évtizedben az új kormányok hogyan viszonyultak a "kommunista" múlthoz, mit (és hogyan) tettek vagy éppen nem tettek annak feldolgozása érdekében, s mindez hogyan hatott a kollektív emlékezet/ felejtés magyarországi állapotára. A vizsgált időszak szinte már maga is az „emlékezet” része – úgy tűnik, az emlékezetpolitika új irányokat jelöl ki. Ám jöhetnek: a formák, szimbólumok módosulhatnak, változhatnak, cserélődhetnek, a szimbólumok működésmódja, funkciói rendszerfüggetlenül értelmezhetők.

Budapest, 2019. jún. 1.

Zsidai Ágnes

(ELTE, ÁJK – ÁBTL)

A levert forradalom felszámolt intézete

A decemberi emlékezetpolitikai konferencia meghirdetése után érkezett a hír, hogy a diktatórikus tudománypolitika újabb áldozata az 1956-os intézet. A 2019-ben hivatalban lévő magyar kormány - mely emlékezetpolitikájában mind gyakrabban sugallja, hogy a Horthy rendszer örököse, s melyről bírálói konzekvensen állítják, hogy az 1990-es demokratikus forradalom ellenforradalmi lerombolója - ezzel egy csapásra két ellenforradalom - az 1919 augusztusi és az 1956 novemberi - méltó örökösévé vált.

A WJLF tudományos tanácsa az ötvenhatos intézet 2019 június elején hivatalban lévő munkatársait felkérte, hogy 2019.12.15-én vasárnap tartsanak egy-egy előadást – szabadon választott (lehetőleg emlékezetpolitikai) témában. Szeretnénk remélni - és erőnk szerint ehhez a továbbiakban is segítően hozzájárulni - hogy a magyar történettudomány ezen fontos műhelye időről időre összegyülekezve, eredményeket közösen felmutatva és megvitatva valamilyen mértékben és értelemben fennmarad.

Felhívjuk a történésztársadalmat, a társadalomtudósokat, a szabad gondolat iránt elkötelezett értelmiséget, hogy 2019.12.15 –n legalább egy rövid időre jelenjen meg a Dankó utcában, hogy kifejezze szolidaritását!

A konferencia helyszíne VIII Dankó u 11 , WJLF Kline terem
<http://oktatas.uni.hu/dankoutca.htm>

A konferencia időpontja: 2019.12.15, vasárnap

9.00 megnyitó

9.10 Eörsi László : 1956 és az emlékezetpolitika / 1956 and Memory Policy

9.40 Vita

10.10 Rainer M. János : Liberális emlékezetpolitikai ajánlat? (1988-1990) / A Liberal Proposal to Memory Policy?

10.40 Vita

11,10 Sárközy Réka : 1956 Médiarítusai / Media Rituals of 1956

11.40 vita

12.10 Ständeisky Éva : Utódpárti kiútkeresés a rendszerváltás után / Socialists After Transition 1989-1990

12.40 Vita

13.10 ebédszünet

14.10 Szegő Iván Miklós : 1918-2018 Budapest „utcaín”: utcanevek és egy évszázad emlékezetpolitikai váltásai / 1918-2018 "on the streets" of Budapest: names of streets and the changes in the politics of memory of a century

14.40 Vita

15.10 Tabajdi Gábor : Az "ellenzéki egység" és a "bomlasztás" emlékezete

Magyarországon / The memory of "unity of opposition" and "disruption" in Hungary

15.40 vita

16.10 Ungváry Krisztián : Áldozatnarratíva Magyarországon 1990-2019 /
Victimologist narratives in Hungary 1990-2019

16.40 vita

17.10 Kerekasztal: Az ötvenhat-kutatás jövője

18.10 Zárszó

Előadók

Apor Péter	MTA BTK TTI	PhD
Bartha Ákos	MTA BTK TTI	PhD
Bencze Dávid	EKE Történettudományi Intézete	doktorandusz
Bojtos Gábor	MNL Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár	PhD
Csepregi András	WJLF	PhD
Csunderlik Péter	PTI , ELTE BTK	PhD
Eörsi László	nyugdíjas	
Erdész Ádám	MNL Békés Megyei Levéltár igazgatója	PhD
Erős Vilmos	DE Történelmi Intézet	PhD
Eszes Beáta	Yad Vashem Archives Magyarországi Kutatócsoportja	
Faragó József	Alinea Kiadó	
Fedinec Csilla	MTA TK Kisebbségkutató Intézet	PhD
Fóris Ákos	CLIO Intézet, ELTE BTK TDI	PhD hallgató
Gedő Éva	WJLF	PhD
Gulyás		mesterszakos hallgató
Kristóf	PPKE BTK	
Jablonczay Tímea	Milton Friedman Egyetem	PhD mesterszakos hallgató
Huang Chen	PYTE BTK	
K. Horváth Zsolt	ELTE BTK	PhD
Kalmár Melinda	SZTE Jelenkortörténeti Tanszék, MTA 2.vh.történeti albizottság	PhD
Karsai László	SZTE Jelenkortörténeti Tanszék, professor emeritus	Dsc
Kende Tamás	szabadúszó történész	PhD
Kinda Gabriella	Andrássy Gyula Német Nyelvű Egyetem Interdiszciplináris Doktori Iskola	doktorjelölt
Kocsis Szilárd Attila	szabadúszó	
Konok Péter	szabadúszó történész	PhD
Krausz Tamás	ELTE BTK, professor emeritus	Dsc
Kovács Éva	MTA TK/VWI Bécs	Csc
Kővágó Emese	ELTE TÁTK SZDI	PhD hallgató
Kürti László	Miskolci Ehógyetem Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete	PhD
Lugosi András	BFL	PhD hallgató
Nagy Károly Zsolt	MTA BTK Néprajztudományi Intézet	PhD
Nagy Péter Tibor	WJLF, ELTE-TÁTK	Dsc
Paksa Rudolf	MTA BTK TTI, MTA 2.vh.történeti albizottság	PhD
Rainer M.	Eszterházy Károly Főiskola	MTA doktora

János		
Sárközy Réka	Pázmány Péter Katolikus Egyetem Kommunikáció- és Médiatudományi Intézete, Színház és Filmművészeti Egyetem	DLA
Staindeisky Éva	Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar	CsC
Szegő Iván Miklós	gimnáziumi történelemtanár	PhD
Szekeres Tamás	SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék	PhD hallgató
Tabajdi Gábor	Nemzeti Emlékezet Bizottság	PhD
Ungváry Krisztián	Sziklakórház Múzeum	MTA doktora
Zinner Tibor	Milton Friedman Egyetem Magyar Zsidó Történeti Intézet	dr.univ.
Zombory Máté	MTA TK	PhD
Zsidai Ágnes	ELTE ÁJTK	Csc